

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

- 3. Ο Κανόνας της ανώτερης διδασκαλίας - Σχόλια
(3. Abhidhamma Piṭaka - Aṭṭhakathā)
- 6. Σχόλια για τα ζεύγη-1 (6. Yamakappakaraṇa-aṭṭhakathā
(paṭhamo bhāgo))
- 2. Ζεύγη για τα συναθροίσματα (2. Khandhayamakaṃ)

PaliVerse

6. Σχόλια για τα ζεύγη-1

2. Kandhayamakam

1. Paṇṇattiuddesavāraṇṇanā

1. Idāni mūlayamake desiteyeva kusalādidhamme khandhavasena saṅgaṇhitvā mūlayamakānantaraṃ desitassa kandhayamakassa vaṇṇanā hoti. Tattha pāḷivavattānaṃ tāva evaṃ veditabbaṃ - imasmiñhi kandhayamake tayo mahāvārā honti - paṇṇattivāro, pavattivāro, pariññāvāroti. Tesu paṇṇattivāro kandhānaṃ nāmābhidhānasodhanavaseneva gatattā paṇṇattivāroti vuccati. Pavattivāro tena sodhitanāmābhidhānaṃ kandhānaṃ uppādanīrodhavasena pavattiṃ sodhayamāno gato, tasmā pavattivāroti vuccati. Pariññāvāro iminānukkamena pavattānaṃ kandhānaṃ saṅkhepeveva tisso pariññā dīpayamāno gato, tasmā pariññāvāroti vuccati. Tattha paṇṇattivāro uddesaniddesavasena dvīhākārehi vavattḥito. Itaresu viṣuṃ uddesavāro natthi. Ādito paṭṭhāya pucchāvissajjanavasena ekadhā vavattḥitā. Tattha pañcakkandhātīpadaṃ ādiṃ katvā yāva na kandhā, na saṅkhārāti padaṃ tāva paṇṇattivārassa uddesavāro veditabbo. Pucchāvāroti pi tasseva nāmaṃ. Tattha pañcakkandhāti ayaṃ yamakavasena pucchitabbānaṃ kandhānaṃ uddeso. Rūpakkhando...pe... viññāṇakkandhoti tesaññeva pabhedato nāmavavattānaṃ.

2-3. Idāni imesaṃ kandhānaṃ vasena padasodhanavāro, padasodhanamūlacakkavāro, suddhakandhavāro, suddhakandhamūlacakkavāroti cattāro nayavārā honti. Tattha rūpaṃ rūpakkhando, rūpakkhando rūpantiādinā nayena padameva sodhetvā gato padasodhanavāro nāma. So anulomapaṭilomavasena duvidho hoti. Tattha anulomavāre 'rūpaṃ rūpakkhando, rūpakkhando rūpa'ntiādīni pañca yamakāni. Paṭilomavārepi 'na rūpaṃ, na rūpakkhando; na rūpakkhando na rūpa'ntiādīni pañceva. Tato paraṃ tesaññeva padasodhanavāre sodhitānaṃ kandhānaṃ 'rūpaṃ rūpakkhando, kandhā vedanākkandho'tiādīnā nayena ekekakandhamūlakāni cattāri cattāri cakkāni bandhitvā gato padasodhanamūlakānaṃ cakkānaṃ atthitāya padasodhanamūlacakkavāro nāma. Sopi anulomapaṭilomavasena duvidho hoti. Tattha anulomavāre 'rūpaṃ rūpakkhando, kandhā vedanākkandho'tiādīni ekekakandhamūlakāni cattāri cattāri katvā vīsati yamakāni. Paṭilomavārepi 'na rūpaṃ, na rūpakkhando; na kandhā na vedanākkandho'tiādīni vīsatiyeva.

Tato paraṃ rūpaṃ kando kandhā rūpantiādinā nayena suddhakandhavaseneva gato suddhakandhavāro nāma. Tattha kandhā rūpantiādīsu kandhā rūpakkhando, kandhā vedanākkandhoti attho gahetabbo. Kasmā? Niddesavāre evaṃ bhājitattā. Tattha hi 'rūpaṃ kandhoti āmantā. Kandhā rūpakkhandhoti rūpakkhando kando ceva rūpakkhando ca, avasesā kandhā na rūpakkhando'ti evaṃ 'kandhā rūpa'ntiādīnaṃ kandhā rūpakkhandhotiādīnā nayena padaṃ uddharitvā attho vibhatto. Teneva ca kāraṇese suddhakandhavāroti vutto. Vacanasodhane viya hi ettha na vacanaṃ pamāṇaṃ. Yathā yathā pana suddhakandhā labbhanti, tathā tathā atthova pamāṇaṃ. Parato

āyatanayamakādīsopi eseve nayo. Esopi ca suddhakhandhavāro anulomapaṭilomavasena duvidho hoti. Tattha anulomavāre ‘rūpaṃ khandho khandhā rūpa’ntiādīni pañca yamakāni. Paṭilomavārepi ‘na rūpaṃ na khandho, na khandhā na rūpa’ntiādīni pañceva.

Tato paraṃ tesaññeva suddhakhandhānaṃ rūpaṃ khandho, khandhā vedanātiādīnā nayena ekekakhandhamūlakāni cattāri cattāri cakkāni bandhitvā gato suddhakhandhamūlakānaṃ cakkānaṃ atthitāya suddhakhandhamūlacakkavāro nāma. Tattha khandhā vedanātiādīsū khandhā vedanākkhandhotiādīnā nayena attho veditabbo. Itarathā niddesavārena saddhiṃ virodho hoti. Sopi anulomapaṭilomavasena duvidho hoti. Tattha anulomavāre ‘rūpaṃ khandho, khandhā vedanā’ntiādīni ekekakhandhamūlakāni cattāri cattāri katvā vīsati yamakāni. Paṭilomavārepi ‘na rūpaṃ, na khandho, na khandhā na vedanā’ntiādīni vīsatiyeve. Evaṃ tāva ekena yamakasatena dvīhi pucchāsatehi ekekapucchāya sannitṭhānasamsayavasena dve dve atthe katvā catūhi ca atthasatehi paṭimaṇḍito paṇṇattivārassa uddesavāro veditabboti.

Paṇṇattiuddesavāraṇṇanā.

1. Paṇṇattiniddesavāraṇṇanā

26. Idāni rūpaṃ rūpakkhandhotiādīnā nayena niddesavāro āraddho. Tattha rūpaṃ rūpakkhandhoti yaṃkiñci rūpanti vuccati. Sabbaṃ taṃ rūpaṃ rūpakkhandhoti vacanasodhanatthaṃ pucchati. Piya rūpaṃ sātārūpaṃ, rūpaṃ, na rūpakkhandhoti yaṃ ‘piya rūpaṃ sātārūpa’nti ettha rūpanti vuttaṃ, taṃ rūpameva, na rūpakkhandhoti attho. Rūpakkhandho rūpañceva rūpakkhandho cāti yo pana rūpakkhandho, so rūpantipi rūpakkhandhotipi vuttaṃ vaṭṭatīti attho. Rūpakkhandho rūpanti ettha pana yasmā rūpakkhandho niyameneva rūpanti vattabbo. Tasmā āmantāti āha. Iminā upāyena sabbavissajjanesu attho veditabbo. Yo pana yattha viseso bhavissati, tattheva taṃ vaṇṇayissāma. Saññāyamake tāva diṭṭhisaññāti ‘papañcasaññā’ntiādīsū āgatā diṭṭhisaññā. Saṅkhārayamake avasesā saṅkhārāti ‘aniccā vata saṅkhārā’ntiādīsū āgatā saṅkhārakkhandhato avasesā saṅkhatadhammā. Paṭilomavārepi eseve nayo.

Padasodhanavāro niṭṭhito.

28. Padasodhanamūlacakkavāre khandhā vedanākkhandhoti yekeci khandhā, sabbe te vedanākkhandhoti pucchati. Sesapucchāsopi eseve nayo. Paṭilome na khandhā na vedanākkhandhoti ettha ye paññattinibbānasaṅkhātā dhammā khandhā na honti, te yasmā vedanākkhandhopi na honti, tasmā āmantāti āha. Sesavissajjanesopi eseve nayo.

Padasodhanamūlacakkavāro niṭṭhito.

38. Suddhakhandhavāre rūpaṃ khandhoti yaṃkiñci rūpanti vuttaṃ, sabbaṃ taṃ khandhoti pucchati. Tattha yasmā piya rūpasātārūpasāṅkhātāṃ vā rūpaṃ hotu, bhūtopādārūpaṃ vā, sabbaṃ pañcasu khandhesu saṅgahaṃ gacchateva. Tasmā āmantāti paṭijānāti. Dutiyapade ‘khandhā rūpa’nti pucchitabbe yasmā rūpantivacanena rūpakkhandhova adhippeto, tasmā vacanaṃ anādiyitvā atthavasena pucchanto khandhā rūpakkhandhoti āha. Iminā nayena sabbapadesu attho veditabbo. Parato āyatanayamakādīnaṃ niddesavārepi eseve nayo. Saññā khandhoti etthāpi

diṭṭhisaññā vā hotu, saññā eva vā, sabbāyapi khandhabhāvato āmantāti vuttaṃ. Saṅkhārā khandhoti padepi eseva nayo. Khandhavinimuttako hi saṅkhāro nāma natthi.

39. Paṭilome na rūpaṃ na khandhoti yaṃ dhammajātaṃ rūpaṃ na hoti, taṃ khandhopi na hotīti pucchati. Vissajjane panassa rūpaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na rūpaṃ, khandhāti rūpato aññe vedanādayo khandhā rūpameva na honti, khandhā pana hontīti attho. Rūpañca khandhe ca ṭhapetvā avasesāti pañcakkhandhavinimuttaṃ nibbānañceva paññatti ca. Ito paresupi ‘avasesā’ti padesu eseva nayoti.

Suddhakhandhavāro niṭṭhito.

40-44. Suddhakhandhamūlacakkavāre rūpaṃ khandhotiādīnaṃ heṭṭhā vuttanayeneva attho veditabboti.

Suddhakhandhamūlacakkavāro niṭṭhito.

Paṇṇattiniddesavāraṇṇanā.

2. Pavattivāraṇṇanā

50-205. Idāni yassa rūpakkhandhotiādīnā nayena pavattivāro āraddho. Kasmā panettha uddesavāro na vuttoti? Heṭṭhā dassitanayattā. Paṇṇattivārasmiñhi uddesavāre nayo dassito. Tena pana nayena sakkā so idha avuttopi jānitunti taṃ avatvā niddesavārova āraddho. Imasmiṃ pana pavattivārasaṅkhāte mahāvāre uppādavāro, nirodhavāro, uppādanirodhavāroti tayo antaravārā honti. Tesu paṭhamo dhammānaṃ uppādalakkhaṇassa dīpitattā uppādavāroti vuccati. Duttiyo tesaññeva nirodhalakkhaṇassa dīpitattā nirodhavāroti vuccati. Tatiyo ubhinnaṃpi lakkhaṇaṃ dīpitattā uppādanirodhavāroti vuccati. Uppādavārena cettha dhammānaṃ uppajjanākārova dīpito. Nirodhavārena ‘uppannaṃ nāma niccaṃ natthī’ti tesaññeva aniccatā dīpitā. Uppādanirodhavārena tadubhayaṃ.

Tattha uppādavāre tāva tiṇṇaṃ addhānaṃ vasena cha kālabhedā honti - paccuppanno, atīto, anāgato, paccuppannenātīto, paccuppannenānāgato, atītenānāgatoti. Tesu ‘yassa rūpakkhandho uppajjati’ti paccuppannābhidhānavasena paccuppanno veditabbo. So paccuppannānaṃ dhammānaṃ paccakkhato gahetabbattā ativiya suviññeyyoti paṭhamam vutto. Yassa rūpakkhandho uppajjitthāti atītābhidhānavasena atīto veditabbo. So paccakkhato anubhūtapubbānaṃ atītadhammānaṃ anumānena anāgatehi suviññeyyatarattā duttiyaṃ vutto. Yassa rūpakkhandho uppajjissatīti anāgatābhidhānavasena anāgato veditabbo. So paccakkhato ca anubhūtapubbavasena ca gahitadhammānumānena ‘anāgatepi evarūpā dhammā uppajjissanti’ti gahetabbato tatiyaṃ vutto.

Yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho uppajjitthāti paccuppannena saddhiṃ atītābhidhānavasena paccuppannenātīto veditabbo. So missakesu tīsu suviññeyyatarattā catutthaṃ vutto. Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho uppajjissatīti paccuppannena saddhiṃ anāgatābhidhānavasena paccuppannenānāgato veditabbo. So paccakkhato gahetabbānaṃ dhammānaṃ

atthitāya atthato suviññeyyataroti pañcamam vutto. Yassa rūpakkhandho uppajjittha, tassa vedanākkhandho uppajjissatīti atītena saddhiṃ anāgatābhīdhanavasena atītenānāgato veditabbo. So purimehi duviññeyyoti chaṭṭham vutto.

Evametesu chasu kālabhedesu yvāyam paṭhamo paccuppanno, tattha puggalato, okāsato, puggalokāsatoti tayo vārā honti. Tesu yassāti puggalavasena khandhānam uppattidīpano puggalavāro. Yatthāti okāsavasena khandhānam uppattidīpano okāsavāro. Yassa yatthāti puggalokāsavasena khandhānam uppattidīpano puggalokāsavāro. Ime pana tayopi vārā paṭhamam anulomanayena niddisitvā pacchā paṭilomanayena niddiṭṭhā. Tesu ‘uppajjati’ ‘uppajjittha,’ ‘uppajjissatī’ti vacanato uppattidīpano anulomanayo. ‘Nuppajjati,’ ‘nuppajjittha,’ ‘nuppajjissatī’ti vacanato anuppattidīpano paṭilomanayo.

Tattha paccuppannakāle tāva puggalavārassa anulomanaye “yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho uppajjati. Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjati, tassa rūpakkhandho uppajjati. Yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa saññākkhandho saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho, uppajjati. Yassa vā pana viññāṇakkhandho uppajjati, tassa rūpakkhandho uppajjati”ti evam rūpakkhandhamūlakāni cattāri yamakāni; “yassa vedanākkhandho uppajjati, tassa saññākkhandho uppajjati”tiādinā nayena vedanākkhandhamūlakāni tīṇi; saññākkhandhamūlakāni dve; saṅkhārakkhandhamūlakam ekanti aggahitaggahaṇena dasa yamakāni honti.

Tattha rūpakkhandhamūlakesu catūsu ādito ekameva vissajjitam. Sesāni tena sadisavissajjanānīti tantiyā lahubhāvattham saṅkhittāni.

Vedanākkhandhādimūlakesupi ‘āmanta’ti ekasadisameva vissajjanam. Tasmā tānipi tantiyā lahubhāvattham saṅkhittānevāti evametāni paccuppannakāle puggalavāre anulomanaye ekayamakavissajjaneneva dasa yamakāni vissajjitāni nāma hontīti veditabbāni. Yathā ca puggalavāre dasa, evam okāsavāre dasa, puggalokāsavāre dasāti paccuppannakāle tīsu vāresu anulomanaye tiṃsa yamakāni honti. Yathā ca anulomanaye, evam paṭilomanayepīti sabbānipi paccuppannakāle saṭṭhi yamakāni honti. Tesu vīsapucchāsataṃ, cattārīsāni ca dve atthasatāni hontīti veditabbāni. Evam sesesupi pañcasu kālabhedesu puggalādibhedato anulomapaṭilomanayavasena cha cha vārā. Ekekasmiṃ vāre dasa dasa katvā saṭṭhi saṭṭhi yamakānīti tīṇi yamakasatāni. Tāni purimehi saddhiṃ saṭṭhādhikāni tīṇi yamakasatāni, vīsādhikāni sattapucchāsatāni, cattārīsāni ca cuddasa atthasatāni honti. Idaṃ tāva uppādavāre pāḷivavatthānam. Yathā ca uppādavāre, tathā nirodhavārepi, uppādanirodhavārepīti sabbasmimpi pavattimahāvāre asīti yamakasahassam, saṭṭhisatādhikāni dve pucchāsahassāni, vīsam tīsatādhikāni ca cattāri atthasahassāni veditabbāni.

Pāḷi pana uppādavāre nirodhavāre ca tīsu asammissakakālabhedesu tasmīṃ tasmīṃ vāre ekekameva yamakam vissajjetvā saṅkhittā. Tīsu missakakālabhedesu ‘yassa vedanākkhandho uppajjati, tassa saññākkhandho uppajjitthā’tiādinā nayena vedanākkhandhādimūlakesupi ekam yamakam vissajjitam. Uppādanirodhavāre pana chasupi kālabhedesu tam vissajjitameva. Sesāni tena samānavissajjanattā saṅkhittānīti. Idaṃ sakalepi pavattimahāvāre pāḷivavatthānam.

Atthavinicchayattham panassa idaṃ lakkhaṇam veditabbam - imasmiñhi pavattimahāvāre catunnam pañhānam pañca vissajjanāni sattavīsatiyā ṭhānesu pakkhipitvā atthavinicchayo veditabbo. Tattha purepañho, pacchāpañho, paripuṇṇapañho, moghapañhoti ime cattāro pañhā nāma. Ekekasmiñhi yamake dve

dve pucchā. Ekekapucchāyapi dve dve padāni. Tattha yāya pucchāya vissajjane ekeneva padena gahitakkhandhassa uppādo vā nirodho vā labbhati, ayaṃ purepañho nāma. Yāya pana pucchāya vissajjane dvīhipi padehi gahitakkhandhānaṃ uppādo vā nirodho vā labbhati, ayaṃ pacchāpañho nāma. Yāya pana pucchāya vissajjane ekenapi padena gahitakkhandhassa dvīhipi padehi gahitakkhandhānaṃ uppādo vā, nirodho vā labbhati, ayaṃ paripuṇṇapañho nāma. Yāya pana pucchāya vissajjane paṭikkhepo vā, paṭisedho vā labbhati, ayaṃ moghapañho nāma. Yasmā panesa adassiyamāno na sakkā jānitum, tasmā naṃ dassayissāma.

‘Yattha rūpakkhandho nuppajjati, tattha vedanākkhandho nuppajjati’ti pucchāya tāva uppajjati imasmim̐ vissajjane ekeneva padena gahitassa vedanākkhandhassa uppādo labbhati, iti ayañceva añño ca evarūpo pañho purepañhoti veditabbo. ‘Yassa rūpakkhandho uppajjittha, tassa vedanākkhandho uppajjitthā’ti pucchāya pana ‘āmantā’ti imasmim̐ vissajjane dvīhi padehi gahitānaṃ rūpavedanākkhandhānaṃ yassa kassaci sattassa atīte uppādo labbhati. Iti ayañceva añño ca evarūpo pañho pacchāpañhoti veditabbo.

‘Yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho uppajjati’ti imāya pana paṭhamapucchāya ‘asaññasattaṃ upapajjantāna’ntiādi ke imasmim̐ vissajjane ‘asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesam̐ rūpakkhandho uppajjati, no ca tesam̐ vedanākkhandho uppajjati’ti imasmim̐ koṭṭhāse ekeneva padena gahitassa rūpakkhandhassapi uppādo labbhati. ‘Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesam̐ rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho ca uppajjati’ti imasmim̐ koṭṭhāse dvīhipi padehi saṅgahitānaṃ rūpavedanākkhandhānampi uppādo labbhati. Iti ayañceva añño ca evarūpo pañho paripuṇṇapañhoti veditabbo. Purepacchāpañhotipi etasseva nāmaṃ. Etassa hi vissajjane purimakōṭṭhāse ekena padena saṅgahitassa rūpakkhandhasseva uppādo dassito. Dutiyakoṭṭhāse dvīhi padehi saṅgahitānaṃ rūpavedanākkhandhānaṃ. Imināyeva ca lakkhaṇena yattha ekena padena saṅgahitassa khandhassa uppādo vā nirodho vā labbhati, so purepañhoti vutto. Yattha dvīhipi padehi saṅgahitānaṃ khandhānaṃ uppādo vā nirodho vā labbhati, so pacchāpañhoti vutto.

‘Yassa rūpakkhandho nuppajjittha, tassa vedanākkhandho nuppajjitthā’ti imāya pana pucchāya ‘natthi’ti imasmim̐ vissajjane paṭikkhepo labbhati. ‘Yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho nirujjati’ti pucchāya ‘no’ti imasmim̐ vissajjane paṭisedho labbhati. Tasmā ayañceva duvidho añño ca evarūpo pañho moghapañhoti veditabbo. Tucchapañhotipi vuccati. Evaṃ tāva cattāro pañhā veditabbā.

Pāḷigatiyā vissajjanaṃ, paṭivacanavissajjanaṃ, sarūpadassanena vissajjanaṃ, paṭikkhepena vissajjanaṃ, paṭisedhena vissajjananti imāni pana pañca vissajjanāni nāma. Tattha yaṃ vissajjanaṃ pālīpadameva hutvā atthaṃ vissajjeti, idaṃ pālīgatiyā vissajjanaṃ nāma. Taṃ purepañhe labbhati. ‘Yattha rūpakkhandho nuppajjati tattha vedanākkhandho nuppajjati’ti hi pañhe ‘uppajjati’ti idaṃ vissajjanaṃ pālīpadameva hutvā atthaṃ vissajjayamānaṃ gataṃ, tasmā evarūpesu ṭhānesu pālīgatiyā vissajjanaṃ veditabbaṃ. Yaṃ pana vissajjanaṃ paṭivacanabhāvena atthaṃ vissajjeti, idaṃ paṭivacanavissajjanaṃ nāma. Taṃ pacchāpañhe labbhati. ‘Yassa rūpakkhandho uppajjittha, tassa vedanākkhandho uppajjitthā’ti hi pañhe ‘āmantā’ti idaṃ vissajjanaṃ paṭivacanavaseneva atthaṃ vissajjayamānaṃ gataṃ, tasmā evarūpesu ṭhānesu paṭivacanavissajjanaṃ veditabbaṃ. Yaṃ vissajjanaṃ sarūpena dassetvā atthaṃ vissajjeti; idaṃ sarūpadassanena vissajjanaṃ nāma. Taṃ paripuṇṇapañhe

labbhati. ‘Yassa rūpakkhandho uppajjati; tassa vedanākkhandho uppajjati’ti hi pañhe ‘asaññasattam upapajjantāna’nti idam vissajjanam ‘imesam rūpakkhandho uppajjati, no ca vedanākkhandho, imesam rūpakkhandho ca uppajjati, vedanākkhandho cā’ti sarūpadassaneneva attham vissajjayamānam gataṃ. Tasmā evarūpesu ṭhānesu sarūpadassanena vissajjanam veditabbaṃ. Yaṃ pana vissajjanam tathārūpassa atthassābhāvato atthapaṭikkhepena pañham vissajjeti, idam paṭikkhepena vissajjanam nāma. Yaṃ tathārūpassa atthassa ekakkhaṇe alābhato atthapaṭisedhanena pañham vissajjeti, idam paṭisedhena vissajjanam nāma. Taṃ moghapañhe labbhati. ‘Yassa rūpakkhandho nuppajjittha, tassa vedanākkhandho nuppajjitthā’ti hi pañhe ‘natthi’ti idam vissajjanam; evarūpo nāma satto natthi atthapaṭikkhepena pañham vissajjayamānam gataṃ; tasmā evarūpesu ṭhānesu paṭikkhepena vissajjanam veditabbaṃ. ‘Yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho nirujjhati’ti pañhe pana ‘no’ti idam vissajjanam ekasmiṃ paṭisandhikkhaṇe uppādena saddhiṃ nirodho nāma na labbhatīti atthapaṭisedhanena pañham vissajjayamānam gataṃ, tasmā evarūpesu ṭhānesu paṭisedhena vissajjanam veditabbaṃ.

Idāni ime cattāro pañhā, imāni ca pañca vissajjanāni, yesu sattavīsatiyā ṭhānesu pakkhipitabbāni, tāni evaṃ veditabbāni - asaññasattam upapajjantānanti ekaṃ ṭhānam, asaññasatte tatthāti ekaṃ, asaññasattānanti ekaṃ; asaññasattā cavantānanti ekaṃ; arūpaṃ upapajjantānanti ekaṃ, arūpe tatthāti ekaṃ, arūpānanti ekaṃ, arūpā cavantānanti ekaṃ, arūpe pacchimabhavikānanti ekaṃ, arūpe parinibbantānanti ekaṃ; ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissantīti ekaṃ; pañcavokāraṃ upapajjantānanti ekaṃ, pañcavokāre tatthāti ekaṃ, pañcavokārānanti ekaṃ, pañcavokārā cavantānanti ekaṃ, pañcavokāre pacchimabhavikānanti ekaṃ, pañcavokāre parinibbantānanti ekaṃ; suddhāvāsaṃ upapajjantānanti ekaṃ, suddhāvāse tatthāti ekaṃ, suddhāvāsānanti ekaṃ, suddhāvāse parinibbantānanti ekaṃ; sabbesaṃ upapajjantānanti ekaṃ, sabbesaṃ cavantānanti ekaṃ; sabbasādhāraṇavasena pacchimabhavikānanti ekaṃ, parinibbantānanti ekaṃ, catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānanti ekaṃ, cavantānanti ekaṃ. Evaṃ imesam catunnam pañhānam imāni pañca vissajjanāni imesu sattavīsatiyā ṭhānesu pakkhipitvā imasmiṃ pavattimahāvāre atthavinicchayo veditabbo. Evaṃ veditvā hi pañham vissajjantena suvissajjito hoti, atthañca vinicchayantena suvinicchito hoti.

Tatthāyaṃ nayo - yassa rūpakkhandho uppajjati yassa puggalassa uppādakkhaṇasamaṅgitāya rūpakkhandho uppajjati. Tassa vedanākkhandho uppajjati vedanākkhandhopi tassa tasmiññeva khaṇe uppajjati pucchati. Asaññasattam upapajjantānanti acittakapaṭisandhivasena asaññasattabhavaṃ upapajjantānam. Tesam rūpakkhandho uppajjati tesam ekantena rūpakkhandho uppajjatiyeva. Pavatte uppannānam rūpakkhandho uppajjati nirujjhati, tasmā ‘asaññasattāna’nti avatvā’asaññasattam upapajjantāna’nti vuttaṃ. No ca tesam vedanākkhandho uppajjati acittakattā pana tesam vedanākkhandho nuppajjateva. Idam sattavīsatiyā ṭhānesu paṭhame ṭhāne paripuṇṇapañhassa purimakotṭhāse sarūpadassanena vissajjanam. Pañcavokāraṃ upapajjantānanti rūpārūpamissakapaṭisandhivasena pañcavokārabhavaṃ upapajjantānam. Tesam rūpakkhandho ca uppajjati, vedanākkhandho cāti tesam ekantena rūpavedanākkhandhasaṅkhātā dvepi khandhā uppajjantiyeva. Pavatte pana tattha uppannānam te khandhā uppajjanti nirujjanti, tasmā ‘pañcavokārāna’nti avatvā ‘pañcavokāraṃ upapajjantāna’nti vuttaṃ. Idam pañcavokāraṃ upapajjantānanti

ṭhāne paripuṇṇapañhassa pacchimakoṭṭhāse sarūpadassanena vissajjanaṃ. Iminā upāyena sabbāni vissajjanāni veditabbāni.

Idaṃ panettha uppādanirodhesu niyamalakkaṇaṃ - sakalepi hi imasmiṃ khandhayamake tattha tattha uppannānaṃ pavatte yāva maraṇā khandhānaṃ apariyantesu uppādanirodhesu vijjamānesupi lahuparivattānaṃ dhammānaṃ vinibbhogaṃ katvā uppādanirodhe dassetuṃ na sukaranti pavattiyaṃ uppādanirodhe anāmasitvā abhinavaṃ vipākavaṭṭaṃ nipphādayamānena nānākammena nibbattānaṃ paṭisandhikkhandhānaṃ uppādaṃ dassetuṃ sukhanti paṭisandhikāle uppādavaseneva uppādavāro kathito. Uppannassa pana vipākavaṭṭassa pariyosānena nirodhaṃ dassetuṃ sukhanti maraṇakāle nirodhavasena nirodhavāro kathito.

Kiṃ panettha pavattiyaṃ uppādanirodhānaṃ anāmaṭṭhabhāve pamāṇanti? Pāḷiyeva. Pāḷiyañhi visesena uppādavārassa anāgatakālavāre ‘pacchimabhavikānaṃ tesam rūpakkhando ca nuppajjissati, vedanākkhando ca nuppajjissatī’ti ayaṃ pāḷi atipamāṇameva. Pacchimabhavikānañhi pavatte rūpārūpadhammānaṃ uppajjitum vuttabhāve satipi ‘rūpakkhando ca nuppajjissati, vedanākkhando ca nuppajjissatī’ti sannitṭhānaṃ katvā vuttabhāvena pavatte uppādo na gahitoti veditabbo. ‘Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesam tattha saññākkhando na nirujjhitta, no ca tesam tattha vedanākkhando na nirujjhātī’ti ayaṃ pana pāḷi pavatte nirodhassa anāmaṭṭhabhāve ativiya pamāṇaṃ. Suddhāvāse parinibbantānañhi cuticittassa bhaṅgakkhaṇe ṭhitānaṃ paṭisandhito paṭṭhāya pavatte uppajjitvā niruddhasaññākkhandhānaṃ gaṇanapatho natthi. ‘Evaṃ santapi tesam tattha saññākkhando na nirujjhittā’ti sannitṭhānaṃ katvā vuttabhāvena pavatte nirodho na gahitoti veditabbo.

Evamettha uppādanirodhesu niyamalakkaṇaṃ viditvā paṭisandhiuppādameva cutinirodhameva ca gahetvā tesu tesu ṭhānesu āgatānaṃ vissajjanānaṃ atthavinicchayo veditabbo. So pana sakkā ādivissajjane vuttanayena sabbattha veditunti vissajjanapaṭipāṭiyā na vitthārito. Iminā pana evaṃ dinnenapi nayena yo etesaṃ atthavinicchayaṃ jānitum na sakkoti, tena ācariye payirupāsitvā sādhukaṃ sutvāpi jānitabbo.

Uppādassa nirodhassa, uppannañcāpi ekato;
Nayassa anulomassa, paṭilomanayassa ca.

Vasena yāni khandhesu, yamakāni ca pañcasu;
Puggalaṃ atha okāsaṃ, puggalokāsameva ca.

Āmasitvā pavattesu, ṭhānesu kathayī jino;
Tesaṃ pāḷivavatthānaṃ, dassitaṃ anupubbato.

Vinicchayatthaṃ atthassa, pañhāvissajjanāni ca;
Vissajjanānaṃ ṭhānāni, yāni tāni ca sabbaso.

Dassetvā ekapañhasmiṃ, yojanāpi pakāsitā;
Vitthārena gate ettha, pañhāvissajjanakkame.

Atthaṃ vaṇṇayatā kātuṃ, kiṃ nu sakkā ito paraṃ;
Nayena iminā tasmā, atthaṃ jānantu paṇḍitāti.

206-208. Tadanantare pariññāvārepi chaḷeva kālabhedā. Anulomapaṭilomato dveyeva nayā. Puggalavāro, okāsavāro, puggalokāsavāroti imesu pana tīsu puggalavārova labbhati, na itare dve. Kiṃ kāraṇā? Sadisavissajjanatāya. Yo hi koci puggalo yattha katthaci tṭhāne rūpakkhandhaṃ ce parijānāti, vedanākkhandhampi parijānātiyeva. Vedanākkhandhaṃ ce parijānāti, rūpakkhandhampi parijānātiyeva. Rūpakkhandhaṃ ce na parijānāti, vedanākkhandhampi na parijānātiyeva. Vedanākkhandhaṃ ce na parijānāti, rūpakkhandhampi na parijānātiyeva. Tasmā tesupi ‘yattha rūpakkhandhaṃ parijānāti, tattha vedanākkhandhaṃ parijānāti’ti ādivasena puccham katvā ‘āmanta’tveva vissajjanaṃ kātappaṃ. Siyāti sadisavissajjanatāya te idha na labbhanti veditabbā.

Atha vā pariññākkiccam nāma puggalasseva hoti, no okāsassa, puggalova parijānitum samattho, no okāsoti puggalavārovettha gahito, na okāsavāro. Tassa pana aggahitattā tadanantaro puggalokāsavāro labbhamānopi na gahito. Yo panesa puggalavāro gahito, tattha paccuppannakāle rūpakkhandhamūlakāni cattāri, vedanākkhandhamūlakāni tīni, saññākkhandhamūlakāni dve, saṅkhārakkhandhamūlakaṃ ekanti hetṭhā vuttanayeneva anulomanaye aggahitaggahaṇena dasa yamakāni. Paṭilomanaye dasāti vīsati. Tathā sesesupīti ekekasmim kāle vīsati vīsati katvā chasu kālesu vīsaṃ yamakasataṃ, cattārīsāni dve pucchāsātāni, asītyādhikāni cattāri atthasātāni ca hontīti idamettha pāḷivavatthānaṃ.

Atthavinicchaye panettha atītānāgatapaccuppannasāṅkhātā tayo addhā pavattivāre viya cutipaṭisandhivasena na labbhanti. Pavatte cittakkhaṇavaseneva labbhanti. Tenevettha ‘yo rūpakkhandhaṃ parijānāti, so vedanākkhandhaṃ parijānāti’tiādīsu pucchāsu ‘āmanta’ti vissajjanaṃ kataṃ. Lokuttaramaggakkhaṇasmiñhi nibbānārammaṇena cittena pañcasu khandhesu pariññākkiccanibbattiya yaṃ kiñci ekaṃ khandhaṃ parijānanto itarampi parijānātīti vuccati. Evamettha ‘parijānāti’ti pañhesu anulomanaye pariññākkicassa matthakappattaṃ aggamaggasamaṅgiṃ sandhāya ‘āmanta’ti vuttanti veditappaṃ. Paṭilomanaye pana ‘na parijānāti’ti pañhesu puthujjanādayo sandhāya ‘āmanta’ti vuttaṃ. ‘Parijānitthā’ti imasmim pana atītakālavāre maggānantaraaggaphale tṭhitopi pariññākkicassa niṭṭhitattā parijānitthayeveva nāma.

209. Yo rūpakkhandhaṃ parijānāti, so vedanākkhandhaṃ parijānitthāti pañhena aggamaggasamaṅgiṃ pucchati. Yasmā panesa khandhapañcakaṃ parijānātiyeva nāma, na tāva niṭṭhitapariññākkicco; tasmā ‘no’ti paṭisedho kato. Dutiyapañhe pana parijānitthāti arahantaṃ pucchati. Yasmā paneso niṭṭhitapariññākkicco. Natthi tassa pariññeyyaṃ nāma; tasmā ‘no’ti paṭisedho kato. Paṭilomanayavissajjane panettha arahā rūpakkhandhaṃ na parijānātīti arahato pariññāya abhāvena vuttaṃ. Aggamaggasamaṅgī vedanākkhandhaṃ na parijānitthāti arahattamaggaṭṭhassa aniṭṭhitapariññākkiccatāya vuttaṃ. Na kevalaṇca vedanākkhandhameva, ekadhammampi so na parijānittheva. Idam pana pucchāvasena vuttaṃ. No ca rūpakkhandhanti idampi pucchāvaseneva vuttaṃ. Aññampi pana so khandhaṃ parijānāti.

210-211. Yo rūpakkhandhaṃ parijānāti, so vedanākkhandhaṃ parijānissatīti ettha yasmā maggaṭṭhapuggalo ekacittakkhaṇiko, tasmā so parijānissatīti saṅkhaṃ na gacchati. Tena vuttaṃ 'no'ti. Te rūpakkhandhañca na parijānitthāti pucchāsabhāgena vuttaṃ, na parijāniṃsūti panettha attho. Iminā upāyena sabbattha atthavinicchayo veditabboti.

Pariññāvāraṇaṇā.

Khandhayamakavaṇṇanā niṭṭhitā.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Tīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. 3. Ο Κανόνας της ανώτερης διδασκαλίας - Σχόλια. 6. Σχόλια για τα ζεύγη-1. 2. Ζεύγη για τα συναθροίσματα έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org